

МСМД (IMAS) 10.10

Перше видання 01 жовтня 2001 р.
Поправка 5, червень 2013 р.

Безпека трудової діяльності. Загальні відомості

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS, ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023
New York, NY 10017
USA

Е-mail: mineaction@un.org
Телефон: +1 (212) 963 1875
Факс: +1 (212) 963 2498
Веб-сайт: www.mineactionstandards.org

Застереження

Цей документ є чинним з дати, позначеної на титульному аркуші. Оскільки Міжнародні стандарти з питань протимінної діяльності (МСПМД (IMAS)) підлягають регулярній перевірці та регулярному перегляду, користувачам слід звернутися з веб-сайтом проекту МСПМД (IMAS) за адресою: <http://www.mineactionstandards.org/> для підтвердження статусу таких стандартів, або перевіряти їх на веб-сайті ЮНМАС за адресою: www.mineaction.org

Повідомлення про авторські права

Цей документ Організації Об'єднаних Націй є одним з Міжнародних стандартів з питань протимінної діяльності (МСПМД (IMAS)), і авторські права на нього застережено Організацією Об'єднаних Націй. Ані цей документ, ані витяги з нього не можуть відтворюватися, зберігатися або передаватися в жодній формі, або за допомогою будь-яких засобів, або з будь-якою іншою метою без попередньої письмової згоди Служби ЮНМАС, що діє від імені Організації Об'єднаних Націй.

Цей документ не призначено для продажу.

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS, ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023
New York, NY 10017
USA

Е-mail: mineaction@un.org
Телефон: +1 (212) 963 1875
Факс: +1 (212) 963 2498

© ЮНМАС 2003 – всі права захищені

Зміст

Зміст.....	iii
Передмова.....	iv
Вступ.....	v
1. Область застосування.....	1
2. Посилання.....	1
3. Терміни, визначення та скорочення.....	1
4. Елементи системи безпеки та гігієни праці (БПП).....	2
4.1. Загальні вимоги.....	2
4.2. Повноваження національних органів.....	2
4.3. Обов'язки роботодавців.....	2
4.4. Обов'язки співробітників.....	3
Додаток А (Нормативний) Посилання.....	4
Додаток В (Інформативний) Загальні положення стандарту OHSAS 18002.....	6
Реєстр поправок.....	8

Передмова

Міжнародні стандарти для програм у сфері гуманітарного розмінування були вперше запропоновані робочими групами на міжнародній технічній конференції, яка проходила у Данії у липні 1996 року. Були встановлені критерії для всіх аспектів процесу розмінування, рекомендовані стандарти й узгоджене нове універсальне визначення поняття «розмінування». Наприкінці 1996 року принципи, запропоновані у Данії, були розвинені робочою групою під керівництвом ООН і з'явилися «Міжнародні стандарти для проведення операцій з гуманітарного розмінування». Перше видання було опубліковане Службою Організації Об'єднаних Націй з питань протимінної діяльності (ЮНМАС) у березні 1997 року.

З того часу сфера застосування цих початкових стандартів була розширена з метою включення інших елементів протимінної діяльності та відображення змін, внесених до операційних процедур, практики і норм. Ці стандарти були перероблені і перейменовані на Міжнародні стандарти протимінної діяльності (МСПМД (IMAS)), а їх перше видання з'явилося у жовтні 2001 року.

Організація Об'єднаних Націй несе загальну відповідальність за створення умов і сприяння ефективному управлінню програмами протимінної діяльності, з розробкою і підтримкою стандартів включно. Тому Служба ЮНМАС є підрозділом у структурі Організації Об'єднаних Націй, що несе відповідальність за розробку і підтримку стандартів МСПМД (IMAS). Підготовка стандартів МСПМД (IMAS) здійснюється за підтримки Женевського міжнародного центру гуманітарного розмінування.

Робота з підготовки, огляду і перегляду стандартів МСПМД (IMAS) здійснюється технічними комітетами за підтримки міжнародних, урядових і неурядових організацій. Найновішу версію кожного стандарту, разом з інформацією про роботу технічних комітетів, можна знайти за посиланням <http://www.mineactionstandards.org/>. Окремі стандарти МСПМД (IMAS) переглядаються не рідше ніж раз на три роки для відображення змін, які мають місце у нормах і практиці протимінної діяльності, а також для введення цих змін до міжнародних правил і вимог.

Вступ

Фундаментальними принципами протимінної діяльності є зменшення ризику та забезпечення безпечних умов праці. Міжнародна організація праці (МОП) розробила мінімальні норми та основні стандарти, які регулюють умови праці та безпеку на робочому місці. Ці стандарти поширюються на всі галузі економічної діяльності та категорії праці, включно з протимінною діяльністю, крім випадків, коли така діяльність окремо регламентується національним законодавством. Окрім офіційних вимог на протимінну діяльність накладаються моральні фактори та обов'язок дотримуватись обережності керівникам всіх рівнів.

Необхідно пояснити значення терміну «безпека» стосовно протимінної діяльності. За тих обставин, коли говорять, що ситуація безпечна, це не означає повної відсутності всіх ризиків. Тут мається на увазі, що ризик зменшено до «припустимого» рівня, тобто, «...який приймається у певному контексті на основі поточних цінностей суспільства» [див. Настанову 51, ISO].

Керівники проектів та програм з питань протимінної діяльності забезпечують безпечні умови праці шляхом ефективного керування та контролю, створення виробничих практик зі зменшення ризиків, вибору обладнання безпечної конструкції та проекту, проведення відповідних навчань, надання доступних і ефективних засобів індивідуального захисту (ЗІЗ) та захисного спецодягу для співробітників чоловічої і жіночої статі.

Враховуючи широку варіабельність варіантів операційних умов та протимінної діяльності, в одному документі неможливо надати точний та повний набір специфікацій або положень, які б діяли за всіх ситуацій. Тому, організації протимінної діяльності займаються розробкою та підтримкою процесів і методів управління, спрямованих на систематичне та своєчасне виявлення, оцінку та послаблення ризиків Безпеки та Гігієни праці (БГП).

Завданням цього стандарту є надання рекомендацій щодо створення та впровадження систем управління БГП для протимінної діяльності. Документ складається з трьох частин: пункти 1–3 визначають область застосування, посилання та термінологію стандарту; пункти 4 і 5 визначають вимоги, специфікації та посадові обов'язки; додатки містять додаткову детальну інформацію та вказівки щодо практичного застосування стандарту.

Безпека і гігієна праці. Загальні вимоги

1. Область застосування

Цей стандарт містить специфікації та рекомендації з розробки та впровадження системи Безпеки та Гігієни Праці (БГП) для протимінної діяльності. Цей документ є невід'ємною частиною МСПМД (IMAS) 10.20, 10.30, 10.40, 10.50, 10.60 і 10.70:

- a) МСПМД (IMAS) 10.20 містить специфікації та рекомендації щодо БГП на ділянках розмінування;
- b) МСПМД (IMAS) 10.30 містить специфікації та рекомендації щодо ЗІЗ;
- c) МСПМД (IMAS) 10.40 містить специфікації та рекомендації щодо медичної підтримки операцій розмінування;
- d) МСПМД (IMAS) 10.50 містить специфікації та рекомендації щодо зберігання, транспортування та поводження з вибуховими речовинами;
- e) МСПМД (IMAS) 10.60 містить рекомендації щодо повідомлення та розслідування нещасних випадків під час розмінування; та
- f) МСПМД (IMAS) 10.70 містить рекомендації щодо захисту довкілля під час операцій з протимінної діяльності.

2. Посилання

Перелік нормативних посилань наведено в Додатку А. Нормативні посилання - це важливі документи, на які робляться посилання в цьому стандарті і які є невід'ємною частиною стандарту.

3. Терміни, визначення та скорочення

Повний глосарій усіх термінів, визначень та скорочень, що використовуються у серії стандартів МСПМД (IMAS), наведений в IMAS 04.10.

У серії стандартів МСПМД (IMAS), слова 'shall' («має», «зобов'язаний»), 'should' («належить», «потрібно», «слід») і 'may' («може») використовуються для позначення бажаного ступеню забезпечення відповідності. Це вживання відповідає термінології, що використовується у стандартах і керівних принципах ISO:

- a) слово 'shall' («має», «зобов'язаний») використовується для зазначення вимог, методів або специфікацій, які повинні застосовуватися для того, щоб відповідати стандартам;
- b) слово 'should' («належить», «потрібно», «слід») використовується для зазначення бажаних вимог, методів або специфікацій; та
- c) слово 'may' («може») використовується для зазначення можливого методу або способу дії.

Термін «Національний орган з питань протимінної діяльності (НОПМД)» означає державний орган, часто міжміністерський комітет країни, в якій проводиться протимінна діяльність, уповноважений займатись регуляторними питаннями, керуванням та координацією протимінної діяльності.

Примітка: За відсутності НОПМД, може виявитись доцільним та необхідним, щоб ООН або інший визнаний міжнародний орган прийняв на себе деякі або всі ці питання і виконував деякі або всі ці функції ЦЗР або, що трапляється рідше, НОПМД.

Термін «роботодавець» означає будь-яку організацію (уряд, неурядову організацію або комерційну організацію), що уповноважена на виконання завдань або проектів протимінної діяльності. Роботодавцем може виступати генеральний підрядник, субпідрядник, консультант або агент.

Термін «працівник» означає чоловіка або жінку, які працюють на роботодавця. Співробітники беруть участь в управлінні, операційній або підтримувальній діяльності.

4. Елементи системи безпеки та гігієни праці (БГП)

4.1. Загальні вимоги

НОПМД і роботодавці (уряди, неурядові організації та комерційні організації) запроваджують та підтримують системи управління БГП. Для таких систем управління має бути чіткий розподіл між обов'язками та повноваженнями на національному рівні, і на рівнях роботодавця та співробітників, як це пропонується в C155 і R164 МОП (див. Додаток А) та нижче.

4.2. Повноваження національних органів

НОПМД впроваджує систему видачі дозволів або затвердження регуляторних норм, кодексів процесів, СОП або інших відповідних настанов щодо БГП і умов праці для:

- a) своєчасного надання інформації та консультацій роботодавцям для усунення або максимального практично можливого зменшення небезпеки;
- b) координації діяльності, що стосується БГП, на національному, регіональному або локальному рівнях, яку ведуть державні органи, роботодавці або їх організації чи представники, або інші відповідні уповноважені особи чи органи;
- c) проведення або ініціації досліджень чи вивчень, спрямованих на виявлення небезпеки для забезпечення безпеки та охорони здоров'я, та для пошуку способів усунення виявлених ризиків;
- d) періодичного перегляду і оновлення законодавства про БГП та умови праці з урахуванням досвіту та останніх досягнень технології.

НОПМД займається розробкою, впровадженням та підтримкою систем управління БГП відповідно до національних стандартів та настанов. За відсутності відповідних національних стандартів та настанов з БГП, НОПМД користується у своїй діяльності виключно документацією OHSAS (стандарти з охорони праці та виробничої безпеки) (див. Додаток А Примітку 3). Стисло положення OHSAS 18002 наводяться в додатку В для загального інформування.

4.3. Обов'язки роботодавців

Роботодавці повинні забезпечити наступне:

- a) організацію та підтримку безпечності робочих місць, машин та обладнання, адаптацію процедур та практик безпечних умов праці з метою усунення або максимального практично можливого зменшення небезпеки;
- b) адекватний нагляд та навчання (де потрібно, розробка та оновлення навчальних програм);
- c) безкоштовне надання співробітникам відповідних ЗІЗ та захисного спецодягу;
- d) безкоштовне забезпечення співробітників відповідним лікуванням та екстреною медичною допомогою у разі нещасних випадків.
- e) відповідно до національної практики призначати делегатів та комітети для представлення думки співробітників з питань БГП. Надання цим делегатам та комітетам доступу до відповідної інформації та консультацій;
- f) складання письмових планів та політик в області техніки безпеки, як це регламентується СОП, і доведення цієї інформації до відома всіх співробітників на зрозумілій їм мові та легко зрозумілими засобами;
- g) верифікація впровадження застосовних стандартів БГП та проведення з встановленою періодичністю систематичних перевірок безпеки та охорони здоров'я;
- h) підготовка та ведення документації про безпеку, що вимагається НОПМД або іншими державними органами, включно із звітністю про інциденти та нещасні випадки на виробництві, що підлягають реєстрації;
- i) адекватне страхування всіх співробітників та випадок смерті, втрати працездатності або шкоди здоров'ю.

Організації, що займаються розмінуванням (в межах їх обов'язків як роботодавця) мають розробляти, впроваджувати та підтримувати плани і системи управління БГП відповідно до національних стандартів та настанов. За відсутності відповідних національних настанов чи стандартів з БГП, організації, що займаються розмінуванням, можуть використовувати документацію OHSAS (див. Додаток А, примітку 3). Стисло положення OHSAS 18002 (Настанови з впровадження OHSAS 18001) наводяться в додатку В для загального інформування.

За відсутності НОПМД або відповідних державних органів, роботодавець приймає на себе додаткові повноваження. Серед іншого це, зокрема, наступне:

- a) видача, ведення та оновлення внутрішніх розпоряджень, кодексів процесів, СОП та інших відповідних положень про БГП;
- b) співпраця з іншими співробітниками в цій країні для уніфікації стандартів;
- c) допомога приймаючій державі у створенні НОПМД, співпраця з розробки національних кодексів процесів та регуляторних норм з БГП.

4.4. Обов'язки співробітників

C155 та R164 МОП накладає на співробітників певні обов'язки стосовно БГП. Співробітники мають забезпечити наступне:

- a) дотримуватись особливої уважності і обережності з забезпечення власної безпеки та безпеки інших, які можуть постраждати від їх певних дій чи бездіяльності;
- b) дотримуватись встановлених правил поведінки та техніки безпеки;
- c) постійно та правильно використовувати засоби захисту та ЗІЗ, підтримувати їх у робочому стані;
- d) повідомляти безпосередньому керівництву про всі ситуації, щодо яких є підстави вважати їх небезпечними, і які неможливо скоригувати самостійно.

Додаток А (Нормативний) Посилання

Наведені нижче нормативні документи містять положення, які згадуються в цьому тексті, і ці документи є невід'ємною частиною стандарту. Якщо посилання датоване, то пізніші доповнення або редакції та відповідні публікації не застосовуються. Однак, схвалюється, щоб учасники угод, які укладаються на основі цієї частини стандарту, вивчали можливість застосування останніх редакцій вказаних нормативних документів. Члени ISO та МЕК ведуть реєстри останніх чинних редакцій документів ISO чи ЄС:

- a) МСПМД (IMAS) 04.10 Глосарій термінів, визначень та скорочень з питань протимінної діяльності;
- b) МСПМД (IMAS) 10.20 БГП – Безпека ділянок розмінування;
- c) МСПМД (IMAS) 10.30 БГП – ЗІЗ/індивідуальна безпека;
- d) МСПМД (IMAS) 10.40 БГП – Медична підтримка операцій з розмінування;
- e) МСПМД 10.50 БГП – Зберігання, транспортування та поводження з вибуховими речовинами;
- f) МСПМД (IMAS) 10.60 БГП – Повідомлення та розслідування інцидентів, що сталися під час розмінування;
- g) МСПМД (IMAS) 10.70 БГП – Захист оточуючого середовища;
- h) Настанова 51 ISO, Аспекти безпеки – Настанови з включення цих аспектів до стандартів;
- i) МОП C155, Конвенція про безпеку та гігієну праці (1981);
- j) МОП R164, Рекомендації з охорони здоров'я та гігієни праці (1981);
- k) OHSAS 18001:1999, Системи управління безпекою та гігієною праці – специфікації;
- l) OHSAS 18002:2000, Системи управління безпекою та гігієною праці – Настанови з впровадження OHSAS 18001.

Має використовуватись остання редакція (версія) зазначених вище посилань. В GICHD є копії всіх посилань, що наводяться в цьому стандарті. Також GICHD веде реєстр останніх редакцій (версій) посилань, настанов та стандартів МСПМД (IMAS), доступ до яких можна отримати на сайті МСПМД (IMAS): (див. www.mineactionstandards.org). НОПМД, роботодавці й інші зацікавлені органи та організації перш ніж починати програми протимінної діяльності, мають отримати та вивчити копії цих документів.

Примітка: Настанова 51 ISO визначає концепції «ризик» та «безпека», а також надає рекомендації з їх використання в інших документах ISO. Процедури та визначення Настанови 51 ISO використовуються в цьому стандарті та інших керівництвах і стандартах МСПМД (IMAS).

Примітка: МОП (Міжнародна організація праці) – це спеціалізований орган ООН, який займається правами людини і охороною праці. МОП видає міжнародні стандарти у формі Рекомендацій та Конвенцій, які містять мінімальний набір норм, включаючи базові стандарти, що регулюють умови праці. (Конвенція – це офіційний інструмент, який у разі ратифікації країнами – членами ООН стає частиною національного законодавства відповідних країн; Рекомендація містить вказівки, що рекомендуються до виконання державами – членами ООН). Конвенція C155 та Рекомендація R164 містять певні пропозиції, спрямовані на покращання БГП робочого середовища. Ці два документи поширюються на «... всі напрямки економічної активності та всі категорії співробітників». В цьому сенсі термін «напрямок економічної активності» має на увазі будь-яку діяльність, що пов'язана з залученням співробітників, включно з держслужбовцями; термін «робоче місце» означає всі місця, на яких співробітник знаходиться, або може з'являтися для виконання своєї роботи і які є під прямим чи опосередкованим контролем роботодавця.

Примітка: Серія стандартів з оцінки безпеки праці та охорони здоров'я (OHSAS) – це документи, що визначають загальний розвиток та впровадження систем управління БГП, а також визначають стандарти, за якими ці системи оцінюються та сертифікуються. За відсутності відповідного стандарту ISO: Британським інститутом стандартів (BSI) були розроблені OHSAS 18001 і 18002, які зараз прийняті та використовуються деякими іншими країнами. Ці стандарти також містять відповідні керівництва для НОПМД щодо розробки національного стандарту протимінної діяльності.

Додаток В (Інформативний) Загальні положення стандарту OHSAS 18002 (Керівництва з впровадження OHSAS 18001)

Елементи В.1 системи безпеки та гігієни праці (БГП).

В.1 Загальні вимоги

Організації протимінної діяльності повинні розробити та підтримувати систему управління БГП, яка відповідає всім вимогам статті 4 OHSAS 18001. Така система має включати зазначені нижче елементи.

В.2. Політика БГП

Політика БГП організації повинна бути чітко задокументована в Стандартних оперативних процедурах (СОП) і повинна бути доведена до відома всіх співробітників в письмовій чи усній формі. Вона повинна бути написана на офіційній мові приймаючої країни та інших загальноживаних регіональних мовах, якими користуються співробітники. (Наприклад, при розробці політики для Афганістану програма протимінної діяльності пишеться на Пушту та Дарі. У випадку, якщо програма протимінної діяльності буде повідомлятися співробітникам в усній формі, то на початкових етапах підготовки програми документи можуть готуватись та вестись на мові, якою користуються технічні консультанти.)

В.3. Планування

Планування повинне включати розробку і ведення документальних політик і СОП з метою:

- a) Планування виявлення небезпек, оцінки та контролю ризиків. (СОП повинна включати процедури та робочі інструкції щодо всіх заходів з протимінної діяльності на робочих місцях, включно з діяльністю субпідрядників та відвідувачів робочого місця. Також повинні міститись процедури з контролю та профілактики захворювань);
- b) Офіційні та інші вимоги. (Організації, що займаються розмінуванням повинні докласти всіх зусиль для виконання стандартів найкращої секторальної практики);
- c) Завдання. (Організації, що займаються розмінуванням повинні розглянути включення завдань розробки системи БГП та зменшення ймовірності інцидентів і нещасних випадків. Хоча загальновідомо, що основним елементом безпеки ділянок розмінування є встановлення та підтримка дисципліни, організації, що займаються розмінуванням мають розробити та вести СОП, які забезпечують участь співробітників у виявленні проблем та посилюють безпеку на робочих місцях);
- d) Програми управління БГП. (Стосовно програм розробки протимінної діяльності планування має включати ретельний розгляд та баланс між вимогами міжнародної спільноти і приймаючої країни).

В.4. Впровадження і виконання

Впровадження і виконання мають включати розробку та ведення документальних планів і процедур стосовно:

- a) Структури управління БГП, включно з визначенням та детальним описом обов'язків начальника служби техніки безпеки організації. (Організації розробки національних компетенцій та проектів з вдосконалення компетенцій повинні включати планування ранньої передачі цих обов'язків органам приймаючої країни);
- b) Навчання та компетентність. (Повинні включати навчання та періодичне підвищення кваліфікації в системі управління БГП, а також відповідальності всіх співробітників з забезпечення власного здоров'я та безпеки, і допомогу з профілактики нещасних випадків та надання першої допомоги. Сюди також входить виявлення та

повідомлення можливостей вдосконалення БГП. Проекти з вдосконалення компетенцій мають включати формальні навчання персоналу тих посад, що пов'язані з відповідальністю за управління БГП, зокрема начальників служб техніки безпеки та керівників колективів);

- c) Консультації та передача інформації;
- d) Документація. (СОП повинні включати документальні процедури та робочі інструкції з впровадження системи БГП. Сюди входять процедури звітності, що відповідають вимогам НОПМД та іншим органам, згідно їх можливих вимог);
- e) Документальний контроль даних БГП;
- f) Операційний контроль;
- g) Реагування та підготовленість до непередбачених ситуацій. (Організації, що займаються розмінуванням, повинні велику вагу приділяти підготовці планів реагування на непередбачені ситуації на ділянках розмінування. Крім того, необхідно регулярно перевіряти ці плани.)

В.5. Перевірка та коригувальні дії

Перевірка та коригувальні дії повинні включати розробку та ведення планів і процедур стосовно наступного:

- a) Моніторинг та вимірювання ефективності БГП;
- b) Інциденти, нещасні випадки та порушення вимог (Організації, що займаються розмінуванням повинні розробити та вести документальну СОП з виявлення та роздільного супроводу інцидентів та нещасних випадків, пов'язаних з розмінуванням, а також інцидентів та нещасних випадків, пов'язаних з мінами. Стандарти ведення документації та звітності про нещасні випадки та інциденти під час розмінування містяться в МСПМД (IMAS) 10.60);
- c) Коригувальні та профілактичні дії, включно з контролем захворювань;
- d) Організація ведення записів та звітності;
- e) Моніторинг та перевірки.

Реєстр поправок

Внесення поправок до МСПМД (IMAS)

Серія стандартів МСПМД (IMAS) підлягає офіційному перегляду на трирічній основі, проте це не виключає внесення поправок в межах цих трирічних періодів з причин операційної безпеки й ефективності або ж для редакційних цілей.

При внесенні поправок до цього МСПМД (IMAS) їм надається номер, вказується дата та наводиться загальна інформація про відповідну поправку (див. таблицю нижче). Поправка також буде вказана на титульній сторінці МСПМД (IMAS) шляхом її зазначення під датою видання і фразою «містить поправку номер(-у) і тощо».

Після завершення офіційного перегляду кожного МСПМД (IMAS) можуть випускатися нові видання. Поправки аж до самої дати нового видання будуть внесені до нового видання і таблиця реєстру поправок буде очищена. Після цього реєстрація поправок почнеться знову до того часу, поки не буде проведено новий перегляд.

Версіями МСПМД (IMAS) з найпізнішими поправками є версії, розміщені на веб-сайті МСПМД (IMAS) за адресою www.mineactionstandards.org.

Номер	Дата	Інформація про поправку
1	01 грудня 2004 р.	1. Зміни форматування. 2. Незначні зміни у редагуванні тексту. 3. Зміни термінів, визначень та скорочень, необхідні для узгодженості цього МСПМД (IMAS) із МСПМД (IMAS) 04.10.
2	01 серпня 2006 р.	4. Незначні зміни та доповнення в першому та другому параграфі передмови. 5. Включення терміну «міни та ВЗВ ».
3	01 березня 2010 р.	1. Оновлено визначення НОПМД та співробітника. 2. Оновлена адреса ЮНМАС. 3. Видалено додаток Б (визначення) та відповідні посилання з пункту 3. 4. Оновлено перелік нормативних посилань. 5. Змінено назву додатку С та В і відповідні посилання в основному тексті МСПМД (IMAS). 6. Незначні зміни, пов'язані із гендерними питаннями.
4	01 серпня 2012 р.	1. Враховано вплив вдосконалення МТКБ. 2. В область застосування додано МСПМД (IMAS) 10.60 і 10.70. 3. Незначні типографічні зміни.
5	01 червня 2013 р.	1. Враховано вплив нового трактування розблокування землі в МСПМД (IMAS). 2. На титульному аркуші та в заголовку додано номер та дату.